

Öğretmen Adaylarının Deyimleri Anlamsal Açından Tahmin Edebilirlikleri: Mersin Üniversitesi Örneği*

Halil Erdem ÇOCUK¹

Özet: Sözvarlığının önemli öğelerinden biri olan deyimler, çoğu kez kendisini oluşturan sözcüklerin anlamlarından taşmış, toplumun kültüründen süzülerek toplum tarafından kabul görmüş, kalıplaşmış eşdizimli dilsel birimlerdir. Deyim çalışmalarında son zamanlarda deyimlerin biçimsel ve anlamsal özelliklerine dikkat çekilmektedir. Özellikle dilbilim alanındaki çalışmaların yoğunlaşması, dil öğretimine önemli katkılar vermektedir. Bu çalışmada Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencileri tarafından deyimleri anlamsal açıdan tahmin edilebilirlikleri sorunsallaştırılmıştır. Derecelendirilen deyimler içinde öğrencilerin hangi deyimleri daha kolay ve doğru şekilde tahmin ettikleri ve hangi deyimlerin tahmininde zorlandıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilere, İşeri (2010) tarafından geliştirilen beşli Likert tipi bir ölçek uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin deyim tahmin etme durumlarının düşük düzeyde olduğu bulgulanmıştır. Öğrenciler, birinci derece deyimlerden üçüncü derece deyimlere gittikçe doğru tahmin etme durumları artmıştır. Bunda deyimleri oluşturan göstergelerin anlamsal birlikteliklerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma sonuçları çerçevesinde özellikle deyim öğretimi üzerine bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türkçe, söz varlığı, deyim, deyim öğretim.

Abstract: *The Pre-service Teachers' Prediction of Idioms in Terms of Their Meaning: Mersin University Case.* Idioms, one of the important items of vocabulary, are set phrase linguistic units that one cannot guess its expression from the meanings of the separate words, and gets its meaning from society and its culture. In the studies on idioms, it is drawn attention to features of idioms in terms of meaning and form. Especially, much studies on linguistic make a major contribution to language teaching. At this study, the ability of students studying at Turkish Education Department at University of Mersin to guess the meanings of idioms is taken into consideration as problem. It is tried to reveal that among graded idioms at which students have difficulty on guessing the meaning, and at which they guess the meaning easily and truly. Thus, students were applied a version of Likert scale in five groups developed by İşeri (2010). At the end of the study, it was observed that the ability of the students to guess the meanings of idioms is not at the good levels. As the students passed from the first degree idioms to the third degree idioms, the rate of correct guessing of the meaning of the idioms was getting low. At this very point, it was thought that it was major words' that consist of the idioms to be in connection with each other in terms of meaning.

Key Words: Turkish, Vocabulary, Idiom, Teaching Idiom.

Giriş

Deyim (Fransızca: Locution, expression, İngilizce: Locution, phrase, term, idiom ; Almanca: Resansart ve Ausdruck) belli bir kavramı, duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür (Aksan, 1982). Bu sözler bir dilsel birim olarak her dilde mevcuttur. Dilin sözvarlığının önemli bir unsuru olan deyimler, dil kültür ilişkisi içinde ait olduğu toplumun izlerini taşır. Bu durum, Sinan (2008)'de "*Türkçenin, sosyal hayatın getirdiği yeni kavram, nesne ve durumları anlatmak için söz türetme yollarından biri de deyimleşmiştir.*" (s. 91) biçiminde ifade edilirken Kara ve diğerleri (2006) "*Deyimler bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini anlama noktasında bizlere önemli ipuçları verir. Deyimler dilin kültüre dayalı mirasının en temel birimidir.*" şeklinde açıklanmaya çalışılmıştır (20). Özbay ve Melanlıoğlu'nun (2009) çalışmalarında aktardıkları gibi deyimler, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini anlama noktasında bizlere önemli ipuçları verir. Deyimlerin Türkçenin güzelliğine, kavram zenginliğine, anlatım gücünün artırılmasına, renklenip tazelenmesine katkıda bulunduğu düşünülürse onların toplum hayatında sanıldığından çok daha önemli yere sahip olduğu söylenebilir. Özbay (2002) bu noktayı "*...deyimlerimizde değer, norm ve sosyal kontrol unsurları çok belirgin biçimde karşımıza çıkmaktadır. Toplum, dilin bu*

* Bu makale, Gazi Üniversitesi tarafından 15-16 Aralık 2011 tarihlerinde gerçekleştirilen Uluslararası Türkçe Eğitimi Sempozyumunda sunulan sözlü bildiriden genişletilerek oluşturulmuştur.

¹ Araş. Gör., Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, halilerdemcocuk@gmail.com.

kalıplaşmış ifadeleri ile bireyleri önceden ikaz etmekte, onların davranış şekillerini ortak değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarına göre belirlemesini istemektedir.” cümleleriyle ifade etmektedir (s. 114).

Deyim kavramı üzerinde yurdumuzda yayımlanmış pek çok çalışma bulunmaktadır; fakat bu çalışmalar çerçevesinde uzlaşılmış bir “deyim” tanımı yer almamaktadır. Türkçe Sözlük’te (2009) deyim, “*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği*” biçiminde tanımlanmaktadır. Tülbentçi (1977) Türk Atasözleri ve Deyimleri adlı eserinde “*Her ne kadar kesin bir hüküm ifade etmez ise de atasözü değerinde ve ondan daha fazla söylenen sözler vardır ki, bunlara da tâbir ve deyim diyoruz.*” (s.6) şeklinde tanımlarken, Gencan (1979), “*...Anlamları ve yapıları kurallara bağlanamayan, açıklanması için derin incelemeler isteyen; incelenmemesi daha doğru olan; yapısını değiştirmeden, çoğu kez başka dile çevrilemeyen bu kalıplaşmış takımlarla söz öbekleri de Türkçenin özelliklerinden sayılır. Bu çeşit takımlara, öbeklere deyim adı verilir*” der (s. 527). Hatiboğlu ise (1982), “*Deyim, anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlere giren kalıplardır.*” Demektedir (s. 194). Aksoy (1984), “*Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır.*” olarak tanımlamaktadır (s.49). Elçin (2005) ise deyimler için:

"Deyimler (tâbirler), asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedenden kurulu bir çeşit dil ifâdesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fül görünüşlü gramer unsurlarıdır." ifadelerini kullanır (s. 642).

Topaloğlu (1989) da deyimler için “*Çekici bir anlatım özelliği taşıyan, genellikle gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime öbeğidir*” der (s. 55). Korkmaz (1992)’nin deyim tanımı Topaloğlu ile benzerlik gösterir ve deyimleri “*Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeğidir*” şeklinde tanımlar (s. 43). Diğer bazı dilbilimcilerin deyim tanımları ise şu şekildedir:

Püsküllüoğlu (1995), “*Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğudur.*” (s.7).

Bozkurt (1995), “*Anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan kimi sözcüklerdir.*”(s.170).

Koç (1996), “*Genellikle gerçek anlamı dışına kayan kalıplaşmış söze deyim denir.*”(s. 410)

Hengirmen (1996) “*Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkili yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözdür.*” (s.116)

Demir (2004) ise “*Deyimler, anlatım gücünü arttırmak için kullanılan genellikle gerçek anlamlarının dışına kayarak mantık dışı hayaller, düşünceler taşıyan kalıplaşmış sözlerdir.*” (s. 612)

Yapılan bu tanımlardan hareketle deyimler “*çoğu kez kendisini oluşturan sözcüklerin anlamlarından taşmış, toplumun kültüründen süzülerek toplum tarafından kabul görmüş, kalıplaşmış dilsel birimler*” tanımını öne sürebiliriz.

Deyimlere ilişkin son zamanlarda yapılan çalışmalarda farklı bakış açılarının yer aldığı görülmektedir. Yer alan tanımların ve görüşlerin geleneksel görüşe göre biçimlendirilmiş deyim tanımları olduğu görülmektedir. Buna karşılık olarak dilbilimsel ulam altındaki anlambilimsel özelliklere göre deyimler ve deyim çalışmaları her geçen gün araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde incelenmektedir. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Nunberg (1994), İngilizce örneklere yer verdiği çalışmasında deyim bileşenlerinin deyim genel anlamına katkıda bulunma durumunu üç başlıkta toplamaktadır. Bunlar; “*normal biçimde çözümlenebilen*”, “*normalden az çözümlenebilen*” ve *anlambilimsel olarak çözümlenemeyen deyimler*” olarak sıralanmaktadır. Deyimlerin çözümlenebilirliğinin bir derece sorunu olduğu görüşünü öne süren Gibbs (1994), Nunberg’e koşturarak *az, orta, çok çözümlenebilir* deyimlerden söz etmektedir.

Uzun (1991), Türkçe deyimlerin derecelerinin belirlenmesine yönelik çalışmasında deyimlik anlam yapılanması içindeki göstergelerin taşıdıkları anlam değerlerini ölçüt olarak almakta ve deyimlerde üçlü bir derecelenmenin varlığını ortaya koymaktadır. Buna göre; “*tam ya da birinci derece deyimler*”, “*yarı ya da ikinci derece deyimler*” ve “*üçüncü derece deyimler*”den söz etmek olanaklıdır. İtalyanca deyimlerin çözümlenebilirliğine ilişkin çalışmalarıyla Cacciari ve Levorato (1998) deyimleri, benzer biçimde derecelendirerek “*eğretilmeye benzer* (quasi-metaphorical)”, “*şeffaf* (transparent)” ve “*donuk* (opaque)” deyimler biçiminde bir sınıflandırma yapmaktadır (Akkök-Arıca, 2007, s.18).

İşeri (2010) de Uzun’dan (1991) aktararak deyimleşmenin, bir sürece işaret ettiği diğer deyişle, deyimlerin bir oluşum biçimi bulunduğu ifade edilmektedir. Deyimleşme olgusu; deyim aktarması, ad aktarması, benzetme ve anıştırma (allüzyon) gibi anlam aktarımını sağlayan bir süreci belirtmektedir. Uzun’da (1991) bu süreç, deyimlerin derecelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Deyimlik anlam yapılanması içindeki göstergelerin taşıdıkları anlam değerleri ölçüt olarak alınmış ve deyimlerde üçlü bir

derecelenmenin varlığı ortaya konmuştur. “Tam ya da birinci derece deyimler”, “yarı ya da ikinci derece deyimler”, “üçüncü derece deyimler” olmak üzere deyimler sınıflandırılmaktadır.

“Koyunda yılan beslemek”, “havanda su dövmek”, “tepesi atmak”, “çöpsüz üzüm” benzeri deyimler birinci dereceden deyimlere örnek verilebilir. Belirtilen deyimleri oluşturan sözlük birimlerinin her ikisi de ilk anlamlarından sıyrılarak farklı bir anlam oluşturmuştur. “Taş yürekli”, “göbek bağlamak”, “yüzünden okumak” gibi deyimler ikinci derece deyimlere örnek verilebilir. Belirtilen bu deyimleri oluşturan sözlük birimlerinin yalnızca bir tanesinin gerçek anlamından sıyrılmıştır. “Ağzına geleni söylemek”, “kafa yormak”, “derdine yanmak”, “göz kırpmamak” gibi deyimler ise üçüncü dereceden deyimlere örnektir. Bu türe ilişkin deyimlerin ilk iki türdeki deyimler gibi bir değişim göstermediği görülmektedir. Çünkü buradaki deyimleri oluşturan sözlük birimlerin her ikisi de temel anlamındadır.

Çalışmanın Amacı

Mersin Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin, anlam-bilimsel özelliklerine göre sınıflandırılan deyimlere ilişkin bilgilerini sınamak; bu sınıflandırmaya uygun olarak belirlenen deyimler göz önünde bulundurulduğunda, anlamını bilmedikleri deyimler arasında hangi derecedeki deyimlerin anlamlarını tahmin edebildiklerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Öğrencilerin birinci, ikinci ve üçüncü dereceden deyimlere ilişkin vermiş oldukları yanıtların dağılımları nasıldır?
2. Öğrencilerin birinci, ikinci ve üçüncü dereceden deyimlere ilişkin vermiş oldukları yanıtların doğru-yanlış tahmin etme dağılımları nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma tarama deseni kullanılarak uygulanmıştır. Tarama desenleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar 1999: 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 eğitim öğretim yılı Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu grupta, birinci sınıftan 71 kişi, ikinci sınıftan 73 kişi, üçüncü sınıftan 76 kişi ve 57 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 277 kişi yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerden deyimlerin anlamlarını bilip bilmediklerini değerlendirmeleri ve bilmedikleri deyimlerin anlamlarını tahmin etmeleri istenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak İşeri (2010) tarafından geliştirilen Likert tipi beşli ölçek kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda 45 maddeden oluşan ölçekten “deyimlerin yapıyı ölçtüğüne” kanaat getirmemesi sonucu 4 madde çıkarılmıştır. Likert tipi beşli ölçek seçenekleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur. Bu derecelendirme biçimi Akkök-Arıca'dan (2008) alınmıştır. Öğrencilerin kendilerine sunulan ölçek üzerinde yer alan 41 deyimle ilişkin frekans ve yüzde dağılımları SPSS for Windows 17.0 programıyla belirlenmiştir. Ölçekte yer alan betimleyiciler aşağıdaki biçimde ele alınmıştır.

- A. Bu deyim **duydum**, anlamını **biliyorum**.
- B. Bu deyim **duydum**, anlamını bilmiyorum ama **tahmin edebilirim**.
- C. Bu deyim **duydum**, anlamını bilmiyorum ve **tahmin de edemem**.
- D. Bu deyim **duymadım**, anlamını bilmiyorum ama **tahmin edebilirim**.
- E. Bu deyim **duymadım**, anlamını bilmiyorum ve **tahmin de edemem**.

Bulgular

Öğrencilerin anlamsal derecelendirme ile oluşturulmuş deyimlere ilişkin yanıtları tablolaştırılarak aşağıda verilmiştir. Öğrencilerin birinci dereceden deyimlere ilişkin vermiş oldukları yanıtların dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Birinci Dereceden Deyimlere Verilen Yanıtlar

Deyim No	Deyimler		A	B	C	D	E	
D1	Afyonu patlamak	n	90	32	57	9	89	277
		%	23,5	11,6	20,6	3,2	32,1	100
D2	Barut fıçısı	n	208	25	14	7	23	277
		%	75,1	9	5,1	2,5	8,3	100
D3	Beyni sulanmak	n	209	42	19	1	6	277
		%	75,5	15,2	6,9	0,4	2,2	100
D4	Burun kıvrırmak	n	246	19	7		5	277
		%	88,8	6,9	2,5		1,8	100
D5	Canına değmek	n	153	33	62	2	27	277
		%	55,2	11,9	22,4	0,7	9,7	100
D6	Çam devirmek	n	189	18	27	9	34	277
		%	68,2	6,5	9,7	3,2	12,3	100
D7	Çivi kesmek	n	16	10	52	19	180	277
		%	5,8	3,6	18,8	6,9	65	100
D8	Çöpsüz üzüm	n	95	31	48	25	78	277
		%	34,3	11,2	17,3	9	28,2	100
D9	Dananın kuyruğu kopmak	n	200	23	28	2	24	277
		%	72,2	8,3	10,1	0,7	8,7	100
D10	Ekmeğine yağ sürmek	n	239	13	18	1	6	277
		%	86,3	4,7	6,5	4	2,2	100
D11	Ekmek düşmanı	n	91	32	65	18	71	277
		%	32,9	11,6	23,5	6,5	25,6	100
D12	Havanda su dövmek	n	191	19	34	8	25	277
		%	69	6,9	12,3	2,9	9	100
D13	Koynunda yılan beslemek	n	259	12	11		5	277
		%	89,9	4,3	4		1,8	100
D14	Tepesi atmak	n	263	8		1	5	277
		%	94,9	2,9		0,4	1,8	100
D15	Yüreği ağzına gelmek	n	268	5			4	277
		%	96,8	1,8			1,4	100

Birinci dereceden deyimlere ilişkin yanıtların yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin likert tipli ölçeğin ilk maddesi olan “*Bu deyimı duydum, anlamını biliyorum.*” maddesinde en çok işaretledikleri beş deyim; %96,8 ile *yüreği ağzına gelmek* (D15), %94,9 ile *tepesi atmak* (D14), %89,9 ile *koynunda yılan beslemek* (D13), %88,8 ile *burun kıvrırmak* (D4) ve % 86,3 ile *ekmeğine yağ sürmek* (D10) deyimlerinden meydana gelmektedir. Birinci dereceden deyimler içerisinde deyimı duydukları fakat anlamını bilmedikleri veya deyim anlamına ilişkin hiçbir fikirlerinin bulunmadığı maddelerin başında % 18,8 ve % 65 oranları ile *çivi kesmek* (D7) gelmektedir. Çalışmada kullanılan likert tipli ölçeğin son maddesi olan “*Bu deyimı duymadım, anlamını bilmiyorum ve tahmin de edemem.*” ifadesinde verilen diğer yanıt ve yüzdeler, %32,1 ile *afyonu patlamak* (D1), % 28,2 ile *çöpsüz üzüm* (D8) ve % 25,6 ile *ekmek düşmanı* (D11) şeklindedir. Öğrencilerin ikinci dereceden deyimlere ilişkin vermiş oldukları yanıtlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

İkinci dereceden deyimlere ilişkin yanıtların yer aldığı Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin likert tipli ölçeğin ilk maddesi olan “*Bu deyimı duydum, anlamını biliyorum.*” maddesinin en çok işaretlendiği beş deyim; %91 ile *taş yürekli* (D24), %90,3 ile *yüreği yanmak* (D26), %87 ile *eli boş dönmek* (D20), %85,6 ile *kulak kesilmek* (D22) ve % 84,1 ile *yüzünden okumak* (D27) şeklinde sıralanmaktadır. İkinci dereceden deyimler içerisinde deyimı duydukları fakat anlamını bilmedikleri veya deyim anlamına ilişkin hiçbir fikirlerinin bulunmadığı maddelerin başında % 27,1 ve % 26,4 oranları ile *göbek bağlamak* (D21) gelmektedir. Sadece “*Bu deyimı duymadım, anlamını bilmiyorum ve tahmin de edemem.*” ifadesinde verilen diğer yanıt ve yüzdeler, %18,4 ile *adam kılığı* (D16), % 15,4 ile *lafi çığnemek* (D23) ve % 6,9 oranda bulunan *akla zarar* (D17) ile *dile gelmek* (D19) şeklindedir.

Tablo 2: İkinci Dereceden Deyimlere Verilen Yanıtlar

Deyim No	Deyimler		A	B	C	D	E	
D16	Adam kıtlığı	n	139	35	39	13	51	277
		%	50,2	12,6	14,1	4,7	18,4	100
D17	Akla zarar	n	169	38	48	3	19	277
		%	61	13,7	17,3	1,1	6,9	100
D18	Dar kafalı	n	228	29	5	7	8	277
		%	82,3	10,5	1,8	2,5	2,9	100
D19	Dile gelmek	n	189	36	29	4	19	277
		%	68,2	13	10,5	1,4	6,9	100
D20	Eli boş dönmek	n	241	17	15		4	277
		%	87	6,1	5,4		1,4	100
D21	Göbek bağlamak	n	98	25	75	6	73	277
		%	35,4	9	27,1	2,2	26,4	100
D22	Kulak kesilmek	n	237	19	9	5	7	277
		%	85,6	6,9	3,2	1,8	2,5	100
D23	Lafı çığnemek	n	163	26	32	13	43	277
		%	58,4	9,3	11,5	4,7	15,4	100
D24	Taş yürekli	n	252	13	5	2	5	277
		%	91	4,7	1,8	0,7	1,8	100
D25	Yabana atmak	n	207	24	27	2	17	277
		%	74,7	8,7	9,7	0,7	6,1	100
D26	Yüreği yanmak	n	250	17	6	1	3	277
		%	90,3	6,1	2,2	0,4	1,1	100
D27	Yüzünden okumak	n	233	16	14	5	9	277
		%	84,1	5,8	5,1	1,8	3,2	100

Öğrencilerin üçüncü dereceden deyimlere ilişkin vermiş oldukları yanıtlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Üçüncü Dereceden Deyimlere Verilen Yanıtlar

Deyim No	Deyimler		A	B	C	D	E	
D28	Ağızına geleni söylemek	n	253	16	7		1	277
		%	91,3	5,8	2,5		0,4	100
D29	Akli karışmak	n	225	20	29		3	277
		%	81,2	7,2	10,5		1,1	100
D30	Aklına takılmak	n	222	27	21	1	6	277
		%	80,1	9,8	7,6	0,4	2,2	100
D31	Dara (aceleye) getirmek	n	194	25	37	3	18	277
		%	70,3	9,1	13,4	0,7	6,5	100
D32	Derdine yanmak	n	185	19	52	3	18	277
		%	67	6,9	18,8	0,7	6,5	100
D33	Derdini dökmek	n	234	24	12		7	277
		%	84,8	8,3	4,3		2,5	100
D34	El uzatmak	n	234	14	21	1	7	277
		%	84,8	5,1	7,6	0,4	2,2	100
D35	Elinde olmak	n	190	12	49	1	24	277
		%	68,8	4,3	17,8	0,4	8,7	100
D36	Gözünden uyku akmak	n	250	11	5	2	9	277
		%	90,6	3,6	1,8	0,7	3,3	100
D37	Gözünü ayırmamak	n	242	12	18	1	4	277
		%	87,7	4,3	6,2	0,4	1,4	100
D38	Kafa yormak	n	250	14	8	1	4	277
		%	90,6	4,7	2,9	0,4	1,4	100
D39	Toz kondurmamak	n	244	17	11	1	4	277
		%	88,4	6,2	4	0,4	1,1	100
D40	Yerden bitme	n	175	19	49	4	30	277
		%	63,4	6,9	17,8	1,1	10,8	100
D41	Zihni açılmak	n	175	24	56	4	18	277
		%	63,4	8,7	20,3	1,1	6,5	100

ÇOCUK

Üçüncü dereceden deyimlere ilişkin yanıtların yer aldığı Tablo 3'e göre "Bu deyimı duydum, anlamını biliyorum." maddesinin en çok işaretlendiği beş deyim şunlardır: %91,3 ile *ağzına geleni söylemek* (D28), %90,6 ile *gözünden uyku akmak* (D36) ve *kafa yormak* (D38), %88,4 ile *toz kondurmamak* (D39) ve %87,7 ile *gözünü ayırmamak* (D37). Üçüncü dereceden deyimler içerisinde deyimı duydukları fakat anlamını bilmedikleri veya deyimın anlamına ilişkin hiçbir fikirlerinin bulunmadığı maddelerin başında % 17,8 ve % 10,8 oranları ile *yerden bitme* (D40) deyimı gelmektedir. % 20,3 ve % 6,5 ile *zihni açılmak* (D41), % 17,8 ve % 8,7 ile *elinde olmak* (D35) ve % 18 ve % 6,5 oranlarına sahip *derdine yanmak* (D32) deyimleri şeklinde sıralanmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında öğrencilerin deyimlere ilişkin vermiş olduğu yanıtların doğruluğu ve yanlışlığı üzerinde durulmuş ve verilen yanıtlara göre tablolar oluşturulmuştur. Birinci derece deyimlere verilen yanıtlara göre tahmin etme durumları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Birinci Derece Deyimlere Verilen Yanıtların Tahmin Edilebilirlik Durumları

Deyimler		A		B		D		C ve E	
		Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış		
Afyonu patlamak	n	2	89	1	31	1	7	146	277
	%	0,7	32	0,4	11,2	0,4	2,9	52,5	100
Barut fıçısı	n	195	13	22	2	5	2	38	277
	%	70,1	4,7	8,3	0,7	1,8	0,7	13,7	100
Beyni sulanmak	n	89	121	11	30	1		25	277
	%	32	43,5	4	11,2	0,4		9	100
Burun kıvrırmak	n	160	86	8	11			12	277
	%	57,9	30,9	2,9	4			4,3	100
Canına değmek	n	96	58	20	13		2	88	277
	%	34,5	20,9	7,2	4,7		0,7	32	100
Çam devirmek	n	169	21	12	6	5	4	60	277
	%	60,8	7,6	4,3	2,2	1,8	1,4	21,9	100
Çivi kesmek	n	2	15		10	2	17	231	277
	%	0,7	5,4		3,6	0,7	6,1	83,5	100
Çöpsüz üzüm	n	9	86	7	24	2	23	126	277
	%	3,2	30,9	2,5	8,6	0,7	8,3	45,7	100
Dananın kuyruğu kopmak	n	90	110	10	13	1	1	52	277
	%	32,4	39,6	3,6	4,7	0,4	0,4	19,1	100
Ekmeğine yağ sürmek	n	214	26	11	2		1	23	277
	%	77	9,4	4	0,7		0,4	8,6	100
Ekmek düşmanı	n	9	83	3	29	1	17	135	277
	%	3,2	29,9	1,1	10,4	0,4	6,1	48,9	100
Havanda su dövmek	n	179	13	16	3	6	2	58	277
	%	64,4	4,7	5,8	1,1	2,2	0,7	21,1	100
Koynunda yılan beslemek	n	124	126	5	7			15	277
	%	44,6	45,3	1,8	2,5			5,8	100
Tepesi atmak	n	261	3	8		1		7	277
	%	93,9	1,1	2,9		0,4		1,8	100
Yüreği ağzına gelmek	n	251	17	4	1			4	277
	%	90,6	6,1	1,4	0,4			1,4	100

Tablo 4'te birinci dereceden deyimlerden "Duydum, anlamını biliyorum." ifadesine verilen doğru yanıtlar ve yüzdeleri şu şekildedir: % 93,9 ile *tepesi atmak* (D14), %90,6 ile *yüreği ağzına gelmek* (D15), % 77 ile *ekmeğine yağ sürmek* (D10), %70,1 ile *barut fıçısı* (D2) ve % 64,4 ile *havanda su dövmek* (D12). "Duydum, anlamını biliyorum." ifadesinde tahmininde zorlanılan deyimlerden ilk sırada yer alanları; %45,3 ile *koynunda yılan beslemek* (D13), %43,5 ile *beyni sulanmak* (D3), % 39,6 ile *dananın kuyruğu kopmak* (D9) ve %30,9 ile *burun kıvrırmak* (D4)'tır.

DEYİMLERİN ANLAMSAL AÇIDAN TAHMİN EDİLEBİLİRLİKLERİ

Birinci dereceden deyimlerden *duydum, biliyorum* olarak işaretlenen ve doğru olarak tahmin edilen deyimlerden tepesi *atmak* (D14) deyimini %1,1 ile en az yanlış tahmin edilen deyimdir. Ayrıca % 83, 5 oranı ile *çivi kesmek* (D7) deyimini tahmin edilme durumu en düşük olan deyimdir. Bu deyim %52,5 ile *afyonu patlamak* (D1), % 48,9; *ekmek düşmanı* (D11) ve % 45,7 ile *çöpsüz üzüm* (D8) izlemektedir.

Yukarıdaki verilere göre deyimleri oluşturan sözcüklerin anlamsal çağrışımları deyimlerin tahmin edilebilirliklerini etkilemiştir. Öğrencilerin doğru tahmin edilen deyimlerdeki “yürek, ağız ve gelmek”, “ekmek, yağ, sürmek”, “barut, fıçı” göstergelerinin anlamlarını bildikleri veya deyimini oluşturan bu göstergelerden herhangi birinin anlamını bilerek deyimsel anlama ulaşabildikleri görülmektedir. Yanlış tahmin edilen deyimler içinse deyimini oluşturan bileşenlerden en az birinin bilinmediği ya da deyim bileşenlerinden yan anlama sahip sözcüğün anlam alanına öğrencinin giremediği düşünülmektedir. Aynı şekilde yan anlama sahip sözcüğün anlamsal genişliği öğrenciyi yanıltmış olabilir. İkinci derece deyimlere verilen yanıtlara göre öğrencilerin tahmin etme durumları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: İkinci Derece Deyimlere Verilen Yanıtların Tahmin Edilebilirlik Durumları

Deyimler		A		B		D		C ve E	
		Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış		
Adam kılığı	n	118	21	25	10	11	2	90	277
	%	42,4	7,6	9	3,6	4	0,7	32,7	100
Akla zarar	n	26	144	9	29		3	66	277
	%	9,4	51,8	3,2	10,4		1,1	24,1	100
Dar kafalı	n	212	17	23	6	6	1	12	277
	%	76,3	6,1	8,3	2,2	2,2	0,4	4,7	100
Dile gelmek	n	14	176	4	32	2	2	47	277
	%	5	63,3	1,4	11,5	0,7	0,7	17,3	100
Eli boş dönmek	n	237	5	16	1			18	277
	%	85,3	1,8	5,8	0,4			6,8	100
Göbek bağlamak	n	15	83	2	23		6	148	277
	%	5,4	29,9	0,7	8,3		2,2	53,6	100
Kulak kesilmek	n	195	43	14	5	3	2	15	277
	%	70,1	15,5	5	1,8	1,1	0,7	5,8	100
Laftı Çiğnemek	n	74	90	14	12	7	6	74	277
	%	26,6	32,4	5	4,3	2,5	2,2	27	100
Taş Yürekli	n	218	34	9	4	2		10	277
	%	78,4	12,6	3,2	1,4	0,7		3,6	100
Yabana atmak	n	180	28	16	8	2		43	277
	%	64,7	10,1	5,8	2,9	0,7		15,8	100
Yüreği yanmak	n	243	7	17		1		9	277
	%	87,8	2,2	6,1		0,4		3,2	100
Yüzünden okumak	n	168	88	8	8	3	2	22	277
	%	60,4	23,7	2,9	2,9	1,1	0,7	8,3	100

Tablo 5’e göre ikinci derece deyimlerden *duydum biliyorum* olarak işaretlenen deyimler içinde %87,8 ile *yüreği yanmak* (D26) ilk sırada yer almaktadır. Aynı deyim sadece % 2,2’lik bir kısım yanlış tahmin etmiştir. % 85,3 ile *eli boş dönmek* (D20) deyimini ikinci sıradadır. Bu deyim yanlış tahmin oranı ise % 1,8’dir. % 78,4 oranında doğru, % 12,6 oranında yanlış tahmin edilen *taş yürekli* (D24) deyimini üçüncü sıradadır. Dördüncü sırada ise % 76,3 doğru, % 6,1 yanlış oranlarında tahmin edilme durumu bulunan *dar kafalı* (D18) deyimini bulunmaktadır. Sıralamada beşinci sırada ise % 64,7 doğru, %10,1 yanlış tahmin edilme oranlarına sahip *yabana atmak* (D25) deyimini vardır.

Tablodaki veriler doğrultusunda öğrencilerin tahmin etmede en çok zorlandığı deyimlerin başında % 53,6 oranı ile *göbek bağlamak* (D21) deyimini gelmektedir. Bu deyim % 32,7 ile *adam kılığı* (D16), % 27 ile *laftı çiğnemek* (D23), % 24,1 ile *akla zarar* (D17) ve %17,3 ile *dile gelmek* (D19) deyimleri izlemektedir. Birinci dereceden deyimlerde olduğu gibi burada da öğrencilerin deyimleri doğru veya yanlış tahminlerinde deyimleri oluşturan göstergelerin anlamsal birlikteliklerinden doğan anlamlara ulaşım ulaşılamamaları etkili olmuştur. Üçüncü derece deyimlere verilen yanıtlara göre tahmin etme durumları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Üçüncü Derece Deyimlere Verilen Yanıtların Tahmin Edilebilirlik Durumları

Deyimler		A		B		D		C ve E	
		Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış		
Ağızma geleni söylemek	n	225	28	14	2			8	277
	%	80,9	10,4	5	0,7			2,9	100
Aklı karışmak	n	183	42	16	4			33	277
	%	65,8	15,1	5,8	1,4			12	100
Aklına takılmak	n	177	44	22	5	1		28	277
	%	63,9	15,9	7,9	1,8	0,4		10,1	100
Dara (aceleye) getirmek	n	156	38	20	5		2	56	277
	%	56,3	13,7	7,2	1,8		0,7	20,2	100
Derdine yanmak	n	164	21	13	6		2	71	277
	%	59,2	7,6	4,7	2,2		0,7	25,6	100
Derdini dökmek	n	230	4	23	20			20	277
	%	83	1,4	8,3	7,2			7,2	100
El Uzatmak	n	225	9	13	1	1		28	277
	%	81,2	3,2	4,7	0,4	0,4		10,1	100
Elinde olmak	n	174	17	9	3		1	73	277
	%	62,8	6,1	3,2	1,1		0,4	26,3	100
Gözünden uyku akmak	n	238	13	8	2	2		14	277
	%	85,9	4,7	2,9	0,7	0,7		5,1	100
Gözünü ayırmamak	n	229	14	11	1	1		21	277
	%	82,7	5,1	4	0,4	0,4		7,6	100
Kafa yormak	n	250	1	13		1		12	277
	%	90,3	0,4	4,7		0,4		4,3	100
Toz kondurmamak	n	217	28	13	4	1		14	277
	%	78,3	10,1	4,7	1,4	0,4		5,1	100
Yerden bitme	n	147	28	13	6	1	2	80	277
	%	53,1	10,1	4,7	2,2	0,4	0,7	28,9	100
Zihni açılmak	n	103	72	14	10		3	75	277
	%	37,2	26	5,1	3,6		1,1	27,1	100

Tablo 6'daki verilere göre duydum biliyorum ifadesinin işaretlenip doğru tahmin edilen deyim sıralamasında ilk sırada % 90,3 oranı ile *kafa yormak* (D38) deyimini yer almaktadır. İkinci sırada % 85,9'luk tahmin edilme oranıyla *gözünden uyku akmak* (D36) deyimini gelmektedir. % 83'lük bir orana sahip olan *derdini dökmek* (D33) deyimini üçüncü, % 82,7'lik orana sahip *gözünü ayırmamak* (D37) deyimini dördüncü sıradadır. % 81,2 doğru tahmin edilme oranıyla *el uzatmak* (D34) deyimini en yüksek oranda doğru tahmin edilme sıralamasında beşinci sıradadır.

Üçüncü derece deyimlere verilen yanıtlardan *duydum tahmin edemem veya duymadım tahmin edemem* seçeneklerinin işaretlendiği ilk beş deyimden ilki % 28,9 ile *yerden bitme* (D40) deyimidir. % 27,1 ile *zihni açılmak* (D41) deyimini ikinci, % 26,3 ile *elinde olmak* (D38) deyimini üçüncü, % 25,6 ile *derdine yanmak* (D32) deyimini dördüncü sıradadır. *Dara gelmek* deyimini (D31) ise % 20,2 ile beşinci sırada yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin deyimleri tahmin etme yeterlilikleri, bazı deyimlerin öğrencilerin tamamına yakınının doğru tahmin etmiş olmasına karşın, bütüncül olarak değerlendirildiğinde düşük çıktığı görülmektedir. Bu sonuçta öğrencilerin deyimlerin anlamını tahmin ederken deyimleri oluşturan sözcükbirimlerinin anlamsal değişikliğinin etkisi olduğu düşünülebilir. Benzer biçimde deyimler tahmin edilirken öğrencilerin deyim bileşenlerinden yararlandığı da varsayılabilir. Bu durum geleneksel deyim araştırmaların tersine deyimlerin anlamsal ve yapısal birtelikteliklerini sorunsallaştıran Akkök ve Arıca (2008) ile İşeri'nin (2010) sonuçlarına paraleldir.

Derecelendirilen deyimler içinde öğrencilerin birinci ve ikinci derece deyimlerin tahmininde zorluk çektikleri gözlenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, üçüncü derece deyimlerin tahmininin ise diğer iki türe göre daha başarılı olduğu bulunmuştur. Buradaki en önemli etkenin deyim bileşenlerindeki sözcüklerin anlamsal hareketliliği olduğu söylenebilir. Birinci derece deyimlerdeki göstergelerin kendi anlamlarının

tümüyle dışına çıkması ve yeni bir anlam oluşturması bu deyimlerin tahminini zorlaştırdığı görülmektedir. İkinci derece deyimlerde de deyimi oluşturan göstergenin birinin mecazlaşması bu türdeki deyimlerin tahminini birinci derece deyimler kadar olmasa da zorlaştırdığı söylenebilir. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin en kolay ve doğru şekilde tahmin ettiği deyim türü üçüncü derece deyimlerdir. Burada deyimleri oluşturan sözcüklerin anlamsal değişiminin temel ve yan anlamlarının dışına çıkmamasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Söz varlığının önemli öğelerinden birisi olan deyimlerin ilköğretimden başlanarak öğretilme sürecine bu tür dilbilimsel çalışmaların olumlu katkı sağlayacağı bir gerçektir. Bu nedenle deyim, deyimleşme, deyim öğretimi ve kalıcılığının sağlanması gibi çalışmalarla sürece destek sağlanmalıdır. Özellikle dil eğitimi izlencesi oluştururken ilgili çalışmaların verilerinden yararlanılmalıdır.

Deyim öğretimi dilbilimsel temele oturtulmalı, ders kitaplarına seçilen metinlerde yer alacak deyimler, sınıf düzeyine uygun olarak yerleştirilmelidir. Buradaki uygunlukta öğrencinin içinde bulunduğu bilişsel gelişim dönemleri ve ilgili çalışmaların sonuçları gözetilmelidir. İzlençe çerçevesince deyim öğretimi planlanmalı ve bu planlama bir aşamalılık göstermelidir.

Kaynaklar

- Akkök-Arıca, E. (2008). *Yabancı dilde imgesel anlamlı dil öğelerinin öğretimi*. (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Aksan, D. (1982). *Her yönüyle dil* - 3, TDK Yay., Ankara.
- Aksoy, Ö. A. (1984). "Tek sözcüklü deyim var mı?". İstanbul: Çağdaş Eleştiri. s. 4-6.
- Bozkurt, F. (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yay.
- Demir, T. (2004). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Kurmay.
- Elçin, Ş. (2005). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Gibbs, R. W. (1994). *The poetics of mind: figurative thought, language and understanding*, Cambridge University Pres, UK.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin sözdizimi* (2.baskı). Ankara: DTCF Yay.
- İşeri, K. (2010). Türk üniversite öğrencilerinin deyimleri tahmin etme durumları. *TÜBAR-XXVII. Sayı, Bahar*.
- Kara, A.-Kayabaşı, B., Alkayış, M. F. (2006). İlköğretimde Kullanılan Deyimlere İlişkin Bir Araştırma, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakülte Dergisi*, 20, 1-12.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koç, N. (1996). *Yeni dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Yay.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.
- Nunberg G., Sag, I. A.& Wasow, T. (1994). Idioms. *Language*, 70 (3), 491- 509.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili*. S. 602.
- Özbay, M.-Melanhoğlu, D. (2009). Türkçe eğitiminde deyimlerin öğretme ve öğrenme süreci bakımından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. S.181, Ankara: MEB Yayınları. s.8-20.
- Özdemir, E. (1997). *Açıklamalı-örnekli deyimler sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yay.
- Sinan, A.-T. (2008). Deyim kavramı üzerine notlar-I. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 91-98.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dilbilgisi terimleri sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tülbentçi, F. F. (1977). *Türk atasözleri ve deyimleri*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Türkçe Sözlük*. (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uzun, L. (1991). Deyimleşme ve Türkçede deyimleşme dereceleri. *Dilbilim Araştırmaları*. Ankara: Hitit Yayınları. s. 29-39.

Extended Abstract

Idioms, one of the important items of vocabulary, are set phrase linguistic units that one cannot guess its expression from the meanings of the separate words, and gets its meaning from society and its culture. In the studies on idioms, it is drawn attention to features of idioms in terms of meaning and form. Especially, much studies on linguistic make a major contribution to language teaching. At this study, the ability of students studying at Turkish Education Department at University of Mersin to guess the meanings of idioms is taken into consideration as problem. It is tried to reveal that among graded idioms at which students have difficulty on guessing the meaning, and at which they guess the meaning easily and truly.

Thus, students were applied a version of Likert scale in five groups developed by Işeri (2010). The scale was consisted of 45 topics, and then experts are not of the opinion that “idioms test the form” so 4 topics were removed. Likert scale options are consisted of as follows. This grading type is taken by Akkök-Arıca(2008). Frequency and percent ranges of 41 idioms presented to students on scale were calculated with the program SPSS for Windows 17.0. The determiners at the scale are taken into consideration as follows:

- A. I heard this idiom, I know its meaning.
- B. I heard this idiom, I don't know its meaning, but I can guess.
- C. I heard this idiom; I don't know its meaning and cannot guess also.
- D. I didn't hear this idiom, I don't know its meaning, but I can guess.
- E. I didn't hear this idiom; I don't know its meaning and cannot guess also.

At this scale, semantic values which signs in semantic structuring of idioms carry are taken as criterion and it is propounded triad grading essence within idioms. Idioms are classified as complete or first degree idioms, half or second degree idioms and third degree idioms. “*koynunda yılan beslemek, havanda su dövmek, tepesi atmak, çöpsüz üzüm*” are examples of first degree idioms. Each of the words at these idioms is used at completely different meaning from their main meaning. “*taş yürekli, göbek bağlamak, yüzünden okumak*” are examples of second degree idioms. Only one of the words at these idioms is used at different meaning. “*Ağzına geleni söylemek, kafa yormak, derdine yanmak, göz kırpmamak*” are examples of third degree idioms. The idioms in this group show no difference as first and second degree idioms do. All of the words in these idioms are used at their main meaning.

At the first degree idioms, the percentage of the given answer as “I heard this idiom, I know its meaning.”; *tepesi atmak* (93,9%), *yüreği ağzına gelmek* (90,6%), *ekmeğine yağ sürmek* (77%), *barut fıçısı* (70,1%) and *havanda su dökmek* (64,4%). The least advantage of idioms that get the answer as “I heard this idiom, I know its meaning” are *koynunda yılan beslemek* (45,3%), *beyni sulanmak* (43,5%), *dananın kuyruğu kopmak* (39,6%) and *burun kıvrırmak* (30,9%). The idiom “*tepesi atmak*” is the most known and the least misunderstood idiom with the rate 1,1 % among the first degree idioms that signed as “I heard this idiom, I know its meaning.” Moreover, the idiom “*çivi kesmek*” is the most unknown idiom with the rate 83,5%. The other idioms that follow the previous one are “*afyonu patlamak*” (52,5%), “*ekmek düşmanı*” (48,9%) and “*çöpsüz üzüm*” (45,7%).

At the second degree idioms, the most rated idiom as “I heard this idiom, I know its meaning.” is “*yüreği yanmak*” with the rate 87,8%. The same idiom is unknown only by the rate 2,2%. The second idiom is “*eli boş dönmek*” with the rate 85,3%. This idiom is misunderstood by only 1,8%. “*taş yürekli*” is third idiom with the rate of correct known by 78,4 % and misunderstood with the rate of 12,6%. The fourth one is the idiom “*dar kafalı*” with the rate of 76,3%, and misunderstood with the rate of 6,11%. The fifth one is the idiom “*yabana atmak*” with the misunderstanding rate of 10,1%, and well-known rate 64,7%. The students have difficulty at learning at most at the idiom “*göbek bağlamak*” with the rate 53,6%. The rest is, “*adam kutluğu*” (32,7%), “*laflı çığnemek*”, “*akla zarar*” (24,1%) and “*dile gelmek*” (17,3%).

At the third degree idioms, the most rated idiom as “I heard this idiom, I know its meaning.” is “*kafa yormak*” with the rate 90,3%. Secondly, “*gözünden uyku akmak*” comes with the rate 85,9%. The third idiom is “*derdini dökmek*” with the rate of 83%, and the fifth is “*el uzatmak*” with the rate of 81,2%. Among the third degree idioms, the first five ones that are signed as either “I hear, but I cannot guess” or “I didn't hear, and couldn't guess” as follows:

- 1) *yerden bitme* (28,9%)
- 2) *zihni açılmak* (27,1%)
- 3) *elinde olmak* (26,3%)
- 4) *derdine yanmak* (25,6%)
- 5) *dara gelmek* (20,3%)

At the end of the study, it is observed that the ability of the students to guess the meanings of idioms is not at the good levels. As the students passed from the first degree idioms to the third degree idioms, the rate of correct guessing of the meaning of the idioms is getting low. At this very point, it is thought that it is major words' that consist of the idioms to be in connection with each other in terms of meaning.